Isaac Asimov

SCHIMB CINSTIT?

(din volumul Vântul schimbării, — The Winds of Change, 1988)

Leşinam şi îmi reveneam fără încetare şi, din când în când, în cap îmi răsuna un fragment de melodie.

Apoi au venit şi cuvintele: *"În timp ce prostănacii ajung baroni şi lorzi, nimic nu li se oferă celor deştepţi, dar anonimi".*

Mi-am dat seama că era lumină, apoi am văzut faţa lui John Sylva aplecându-se deasupra mea.

— Bună, Herb, au rostit buzele lui.

Nu am auzit cuvintele, dar i-am văzut buzele formându-le. Am dat din cap şi iarăşi am leşinat.

Când mi-am revenit din nou, era întuneric. O soră medicală se fâţâia în preajma mea, dar am stat liniştit şi individa a dispărut în cele din urmă.

Mă aflam într-un spital, fără îndoială.

Nu eram surprins. John mă avertizase, iar eu îmi asumasem riscul. Mi-am mişcat picioarele, apoi braţele — foarte încet. Nu mă dureau, şi totuşi le simţeam grele. Îmi zvâcnea capul, dar şi asta era de aşteptat.

... În timp ce prostănacii ajung baroni şi lorzi, nimic nu...

Thespis, mi-am zis triumfător. Ascultasem *Thespis.* Am leşinat din nou.

Când am redeschis ochii, era dis-de-dimineaţă. Pe buze simţeam gust de suc de portocale. Am supt din pai şi i-am mulţumit lui Dumnezeu în gând.

Maşina timpului!

Lui John Sylva nu-i plăcea s-o numesc astfel. Transfer temporal afectiv, îi spunea el.

Parcă îl auzeam vorbindu-mi, şi lucrul acesta m-a umplut de bucurie. Creierul meu părea a fi în perfectă stare. Mi-am propus să rezolv probleme în minte şi m-am apucat să scot rădăcina pătrată din cinci sute patruzeci şi trei. Enumeră toţi preşedinţii, în ordine! mi-am sugerat apoi. Se *părea* că sunt într-o bună

formă mentală. Oare puteam fi sigur de asta? Am încercat să mă îmbărbătez singur, spunându-mi că n-aveam motive de îngrijorare.

Bineînţeles că vătămarea creierului fusese grija cea mare şi nu cred că mi-aş fi asumat un asemenea risc dacă la mijloc n-ar fi fost *Thespis.* Trebuie să fii un fanatic Gilbert şi Sullivan ca să înţelegi asta. Eu eram unul dintre ei, ca şi Mary, de altfel. Ne cunoscusem la o întrunire a *Societăţii G&S,* flirtasem pe durata altor întâlniri, dar şi în timpul spectacolelor de operetă date de *Village Light Opera Groups.* Când, în cele din urmă, ne-am căsătorit, un cor de prieteni într-ale lui G&S ne-au cântat "Când o veselă fătucă se mărită" din *Gondolierii.*

Mintea mea era normală, eram sigur de asta. Am rămas cu privirea aţintită asupra zorilor reci şi cenuşii ce prinseseră a lumina fereastra, străduindu-mă să-mi amintesc ceea ce se întâmplase.

— Nu o maşină a timpului, auzeam vocea lui John răsunându-mi în cap. Asta ar însemna un automobil care să te ducă în sus şi-n jos pe coridoarele timpului, ceea ce, teoretic, este imposibil. Aici avem de-a face cu un transfer temporal afectiv. Mintea poate să-şi exercite influenţa de-a lungul timpului. Sau, mai degrabă, particulele subatomice au această posibilitate, iar dacă sunt organizate la fel de complex precum într-un creier evoluat, influenţa lor este multiplicată până într-atât încât poate fi detectată şi, cred eu, folosită. Dacă două minţi sunt suficient de asemănătoare, ele pot rezona până în momentul în care conştiinţa începe să se deplaseze înainte şi înapoi, peste prăpastia timpului. Transfer temporal afectiv.

— Crezi că poţi într-adevăr să-l controlezi?

— Bănuiesc că da. Îndrăznesc să afirm că fiecare minte rezonează cu multe altele, şi Dumnezeu ştie că acest fapt e răspunzător pentru vise, pentru senzaţiile de deja vu sau inspiraţiile bruşte şi aşa mai departe… Dar, pentru a realiza un transfer efectiv, e nevoie de o rezonanţă care să învingă orice obstacol existent între două minţi asemănătoare, şi asta cere o amplificare corespunzătoare.

Am fost unul dintre sutele de oameni pe care John i-a testat. Nu avea rost să facă experienţe pe animale. Doar creierul uman putea să dea naştere unui câmp suficient de puternic

pentru a fi detectat. Delfinii, probabil, ar fi fost potriviţi, dar cine s-ar fi încumetat să lucreze cu ei?

— Aproape orice făptură omenească emană o rezonanţă detectabilă, mi-a explicat John. De exemplu, tu prezinţi una puternică, într-o anumită direcţie.

— Cu cine? l-am întrebat eu, real interesat.

— Mi-e imposibil să spun asta, Herb, mi-a răspuns el. Nu putem fi siguri cât de precise sunt estimările noastre în ceea ce priveşte timpul şi locul, dar se pare că rezonezi cu cineva din Londra anului 1871.

— Londra anului 1871?

— Întocmai. Nu putem să verificăm pe de-a întregul măsurătorile până nu dăm de cineva cu amplificarea destul de mare pentru a efectua un transfer, deşi, drept să-ţi spun, nu cred să găsim prea mulţi voluntari.

— Mă ofer eu voluntar, i-am zis.

Mi-a luat ceva timp să-l conving că vorbeam serios. Eram prieteni vechi şi cunoştea ataşamentul meu faţă de mistica G&S, dar îmi închipui că nu bănuia cât de profund era acesta.

Şi Mary ar fi putut s-o facă! Era la fel de împătimită ca şi mine.

— Închipuie-ţi ce noroc pe capul meu! i-am spus entuziasmat. *Thespis* a fost pusă în scenă la Londra în 1871. Dacă m-aş trezi dintr-o dată în acel loc, în acel moment, aş putea să o ascult. Aş putea…

Era un gând copleşitor. *Thespis* era prima dintre cele paisprezece operete purtând semnătura Gilbert & Sullivan, o compoziţie uşoară, şi cu siguranţă că nu se bucurase de prea mult succes, dar *era* totuşi de Gilbert & Sullivan şi muzica ei se pierduse definitiv. Nu rămăseseră decât un cor introductiv, care fusese folosit în *Piraţii din Penzance,* şi o baladă.

Dacă aş fi avut posibilitatea s-o ascult!

— Şi nu numai atâta! am continuat, îmbătat de iluzii. Dacă aş putea să pun mâna pe partitura ei şi să o studiez. Dacă aş putea să ascund o copie într-un seif de bancă şi, într-un fel sau altul, să reuşesc să-l deschid acum. Dacă aş putea…

Lui Mary ii străluceau ochii, dar spiritul ei practic nu a întârziat să se manifeste.

— Dar s-ar putea realiza una ca asta? Recunosc, orice fragment din *Thespis* ar reprezenta descoperirea secolului în

materie de G&S, şi totuşi nu trebuie să ne facem false speranţe. Dacă ai intra în mintea unui individ din 1871, crezi că ai putea să-l convingi să te asculte?

— Aş încerca, am zis eu. În mod sigur, tipul îmi seamănă mult, dacă minţile noastre au rezonat atât de tare peste o distanţă în timp de mai bine de un secol. Ar trebui să aibă aceleaşi gusturi ca mine.

— Dar dacă ţi s-ar întâmpla ceva?

— Unele ţeluri merită riscul, am afirmat eu cu tărie, şi ea mi-a dat dreptate. Nu ar fi fost Mary a mea dacă nu mi-ar fi împărtăşit părerea în cazul ăsta.

Tocmai pentru a nu o tulbura, nu i-am spus că John îmi atrăsese atenţia asupra faptului că exista un foarte mare risc în ceea ce privea vătămarea creierului.

— Mi-e imposibil să prezic cât de mare este acest pericol, îmi explicase el în mai multe rânduri, sau dacă există cumva vreunul, până nu încercăm. Totuşi, nu mă trage inima să-l folosesc pe cel mai bun prieten al meu pe post de cobai.

— Cel mai bun prieten al tău insistă, nu m-am lăsat eu bătut, după care am semnat toate actele pregătite de avocaţii Fundaţiei Transferului Temporal, pe care John o întemeiase.

Am fost, însă, precaut într-o privinţă. Nu i-am spus lui Mary data exactă când urma să aibă loc experimentul. Dacă ceva nu ar fi mers normal, nu voiam să se afle prin preajmă în acele clipe. În curând, trebuia să plece în călătoria ei anuală în Canada, pentru a-şi vizita părinţii: mi se părea momentul cel mai potrivit pentru aventura mea.

— John n-o să fie gata până cel mai devreme în toamnă, am minţit-o fără să şovăi, încercând din răsputeri să mă arăt dezamăgit.

La trei zile după ce Mary plecase, totul era gata.

Nu mă simţeam deloc cuprins de nervozitate, nici măcar când John mi-a zis:

— S-ar putea să fie neplăcut ce-o să simţi.

Am dat din umeri a nepăsare, apoi l-am întrebat:

— Când o să ajung în Anglia, o să fiu în stare să fac ceva? Vreau să spun, în mod voluntar?

— Asta este o altă întrebare la care nu-ţi pot răspunde în mod categoric până nu te întorci — ceea ce se va întâmpla automat. Chiar dacă eu mor, sau cade curentul, rezonanţa se

va risipi în cele din urmă şi te vei întoarce. Nu se poate întâmpla nimic rău, pentru că trupul tău nu pleacă nicăieri. Înţelegi?

— Înţeleg.

John era convins că, liniştindu-mă în această privinţă, mă ajuta să fiu mai puţin tensionat, ceea ce diminua riscul vătămării creierului. Îmi tot repetase lucrul acesta de nenumărate ori.

— O să fiu în stare să fac ceva? l-am întrebat din nou.

— Nu cred. Bănuiesc că rolul tău va fi cel al unui observator.

— Pot să modific cumva istoria?

— Asta ar provoca paradoxuri — de aceea, noţiunea propriu-zisă de călătorie în timp este imposibilă. Poţi să observi, să aduci cu tine aceste observaţii şi să schimbi istoria de aici încolo — asta nu implică nici un fel de paradoxuri.

— Mai bine decât deloc, am murmurat eu.

— Bineînţeles, a încuviinţat el. Probabil că vei putea să asculţi opereta aia a ta, şi tot ar fi ceva.

Ceva, dar nu destul. Nu eram un muzician cu experienţă; nu aveam posibilitatea de a reproduce notă cu notă o partitură.

M-am împăcat cu speranţa că John se înşela sau, poate, minţea. Dacă *exista* posibilitatea de a fi schimbată istoria, Biroul de Evaluare Tehnologică nu ar fi permis continuarea experimentelor. Cu siguranţă, John trebuia să susţină că o astfel de posibilitate era exclusă, altminteri fondurile de cercetare i-ar fi fost tăiate.

Mi-au adus micul dejun pe căruciorul cu rotile şi sora mi-a spus, cu veselie contrafăcută:

— Ei bine, se pare că v-aţi venit complet în fire.

Îmi întrerupsese şirul amintirilor, iar micul dejun nu era prea grozav, dar mă simţeam destul de înfometat ca până şi fulgii fierbinţi de ovăz să-mi pară buni la gust.

Ăsta era un semn îmbucurător. Brusc, în minte, o voce a început să-mi cânte: *"Ei, aşa-i lumea întocmită, şi pe ani mulţi, nu puţini; în timp ce prostănacii ajung baroni şi lorzi, nimic nu li se oferă celor deştepţi, dar anonimi".*

Am recunoscut bucata. Era corul ce urma după solo-ul lui Mercur din primul act al lui *Thespis.* Mă rog, cel puţin, am recunoscut cuvintele. Muzica era nouă pentru mine — dar purta

amprenta lui Sullivan. Nu exista nici o îndoială în privinţa asta. Pe la ora zece şi-a făcut apariţia John Sylva.

— M-au sunat să-mi spună că nu mai eşti pe intravenoase şi că mă chemi în permanenţă, a turuit el. Cum te simţi? Arăţi destul de normal.

Vigoarea lui părea diminuată, iar în priviri i se citea o urmă de îngrijorare.

— Te-am chemat eu? m-am mirat, sondându-mi memoria.

— Tot timpul cât ai fost în stare de semiconştienţă. Am fost pe aici şi ieri, dar încă nu îţi reveniseşi.

— Cred că-mi aduc aminte, am spus, după care am schimbat subiectul. Ascultă, John! (Vocea îmi era destul de nesigură, dar am pornit de la începutul solo-ului lui Mercur.) "O, *sunt băiatul de curse ceresc,/ De dimineaţă până seara numai cu asta am de-a face;/ Pe drumuri ziua-ntreagă...",* şi am ţinut-o aşa până la sfârşit.

După ce ascultase răbdător pe durata minutelor cât cântasem, John a dat binevoitor din cap.

— Drăguţ, a rostit el din vârful buzelor.

— *Drăguţ?!* E din *Thespis.* Am fost la trei spectacole în Londra. Nici măcar n-a trebuit să mă chinui să conving pe cineva s-o facă. Alter ego-ul meu, un agent de bursă — că tot am pomenit de el, îl cheamă Jeremy Bentford — s-a dus de bunăvoie. Am încercat chiar să procur o copie a partiturii. Am reuşit să-i sugerez lui Bentford să dea buzna în cabina de machiaj a lui Sullivan, în timpul celui de-al treilea spectacol. Nu i-a trebuit mult. Era şi dorinţa lui, de altfel; eram foarte asemănători, acesta fiind şi motivul pentru care am rezonat, bineînţeles... Necazul e că a fost prins şi dat afară din teatru. De fapt, a avut partitura în mână, dar nu a reuşit s-o păstreze. Aşa că, din nou, ai avut dreptate. Nu putem să schimbăm trecutul! În schimb, putem plămădi după plac viitorul, pentru că am toate melodiile importante din *Thespis,* uite-aici, în cap...

— Despre ce vorbeşti tu acolo, Herb? s-a mirat amicul meu.

— Anglia! 1871! Pentru numele lui Dumnezeu, John, transferul temporal afectiv!

John aproape că a sărit în sus:

— Pentru *asta* ai vrut să mă vezi?

— Bineînţeles. Cum poţi să pui o asemenea întrebare? Nu ai fost aici tot timpul? Ce Dumnezeu, m-ai trimis înapoi în timp! Mintea mea, cel puţin…

Prietenul meu părea total nedumerit. Nu reuşeam să mă fac înţeles? Oare, totuşi, creierul meu păţise ceva? Vorbele mele nu exprimau gândurile pe care le aveam?

— Într-adevăr, Herb, am discutat mult despre transferul temporal, a spus John într-un târziu, privindu-mă drept în ochi. Numai că…

— Numai că ce?

— Nu s-a putut niciodată realiza. Îţi aduci aminte de asta, nu? A fost un veritabil eşec.

Era rândul meu să mă arăt stupefiat.

— Cum poţi să vorbeşti despre eşec? M-ai trimis înapoi în timp!

John a căzut pe gânduri câteva clipe, apoi s-a ridicat.

— E cazul să chem doctorul, Herb.

Am încercat să-l apuc de mânecă.

— Nu aiurez, chiar m-ai trimis! Cum, altfel, aş şti melodiile din *Thespis?* Sper că nu mă bănui că le scot din capul meu, nu-i aşa? Crezi că aş fi fost în stare să inventez melodia pe care tocmai am cântat-o?

Dar John sunase, deja, după soră, şi apoi a plecat. În cele din urmă a sosit şi doctorul, care m-a trecut prin ritualul ridicol al examinării.

De ce minţea John? Avusese necazuri cu guvernul din cauză că mă trimisese mental înapoi în timp? Avea de gând să-şi salveze proiectul forţându-mă şi pe mine să mint? Sau intenţiona să mă prezinte drept nebun?

Erau gânduri îngrijorătoare, apăsătoare. Aveam muzica din *Thespis,* dar cum puteam oare să dovedesc că aceasta era cea adevărată? Nu ar fi fost mult mai uşor să se presupună că era o contrafacere? Putea oare *Societatea Gilbert & Sullivan* să fie de folos în soluţionarea problemei? Ar fi trebuit să existe persoane capabile să judece amprentele muzicale ale lui Sullivan, ca să mă exprim astfel.

Dar cum putea fi considerată *orice dovadă* convingătoare, câtă vreme John se încăpăţâna să nege implicarea lui?

În dimineaţa următoare, aveam un chef nebun de ceartă pe această temă. De fapt, nu mă gândeam la nimic altceva. L-am

sunat pe John (sau am pus-o pe soră să-l sune, în orice caz) şi i-am transmis că trebuia să-l văd din nou. Am uitat însă complet să-l rog să-mi aducă şi corespondenţa, ce ar fi trebuit să cuprindă, printre altele, scrisori de la Mary.

De îndată ce uşa s-a deschis şi prietenul meu a dat să treacă pragul, am exclamat:

— John, am muzica din *Thespis!* Ţi-am cântat ieri din ea. Negi faptul că îţi spun adevărul?

— Nu, bineînţeles că nu, Herb, mi-a răspuns el. Ştiu şi eu melodiile.

Această afirmaţie mi-a tăiat răsuflarea. Am înghiţit în sec şi am zis:

— Cum poţi să...?

— Uite, Herb, eu te înţeleg. Îmi închipui că ai vrea ca muzica lui *Thespis* să nu existe. Dar nu este aşa. Trebuie să priveşti lucrurile în faţă. Uite aici!

Mi-a întins o carte cu coperţi albastre, delicate, pe care stătea scris *Thespis,* versuri de William Schwenck Gilbert, muzica de Arthur Sullivan.

Am deschis-o şi am răsfoit-o, complet uluit.

— De unde ai făcut rost de asta?

— Dintr-un magazin muzical de lângă Lincoln Center. O găseşti oriunde se vând partiturile lui Gilbert şi Sullivan.

Am rămas tăcut o vreme. În cele din urmă, i-am cerut, plin de arţag:

— Vreau să dai un telefon pentru mine.

— Cui?

— Preşedintelui *Societăţii Gilbert & Sullivan.*

— Cum să nu, dacă îmi dai numele şi numărul lui de telefon.

— Roagă-i să vină să mă vadă, cât de curând poate. E foarte important!

Din nou am uitat să-l întreb de corespondenţă.

Nu. *Thespis* mai întâi!

Saul Reeve a sosit în salonul meu imediat după prânz. Figura lui simpatică şi burta considerabilă constituiau nişte elemente de soliditate de care m-am agăţat cu uşurare. El reprezenta practic personificarea Societăţii, şi am fost oarecum mirat că nu purta tricoul său Gilbert şi Sullivan.

— Sunt tare fericit că ai scăpat, Herb! mi-a spus el. Societatea a fost al naibii de îngrijorată pentru tine!

(Că am scăpat de ce? Îngrijorată de ce anume? Cum de ştiau de experimentul cu transferul temporal? Şi dacă ştiau, de ce John minţea şi zicea că nu a existat nici un fel de experiment?)

M-am hotărât să-i curm entuziasmul şi să-l fac să-mi spună adevărul.

— Ce-i cu *Thespis?*

— Ce se întâmplă cu *Thespis?*

— Există muzica sau nu?

Săracul Saul nu era deloc actor. Ştia tot ce se putea şti despre Gilbert şi Sullivan, dar dacă în mintea lui mai era loc şi pentru altceva în afară de asta, însemna că reuşise să prostească pe toată lumea. Expresia de uluire ce s-a întipărit pe faţa sa reprezenta negreşit semnul unei emoţii sincere, neprefăcute.

— Bineînţeles că există, a vorbit el bâlbâindu-se, dar e aproape ca şi cum nu ar fi existat, dacă la asta te referi.

— Ce vrei să spui cu "aproape" ăsta?

— Cunoşti doar povestea!

— Spune-o, oricum... *Spune-o!*

— Păi, Sullivan a fost scârbit de faptul că opereta a fost prost primită de critici şi de public şi nu avea de gând să publice partitura. Atunci a avut loc o tentativă de furt. Un oarecare agent de bursă a încercat să fure partitura... Sullivan şi-a spus că dacă e în stare să-i tenteze pe hoţi, e destul de bună să fie şi publicată. Dacă n-ar fi fost acel individ, poate că astăzi n-am fi avut muzica. Deci, într-adevăr, *Thespis* nu e prea cunoscută. De-abia dacă e pusă în scenă din când în când. *Ştii* asta.

Nu l-am mai ascultat în continuare.

...Dacă n-ar fi fost acel individ... acel agent de bursă!

Deci, până la urmă, reuşisem să schimb istoria!

Asta explica oare lucrurile? Oare un fapt atât de neînsemnat, precum publicarea lui *Thespis,* ar fi fost capabil să dea naştere la valuri şi să creeze o cale temporală alternativă, în care să mă aflu şi eu?

De unde veneau aceste valuri? Să fi contat, oare, muzica atât de mult? Să fi inspirat ea pe careva să facă sau să zică ceva ce altminteri ar fi rămas nefăcut sau nespus? Sau cariera

agentului de bursă căpătase o întorsătură neaşteptată în urma încercării de furt, şi asta provocase perturbaţiile?

Şi toate aceste amănunte să fi afectat în asemenea măsură istoria încât John Sylva să nu fi pus niciodată la punct tehnologia transferului temporal afectiv, condamnându-mă să rămân prins pe vecie în capcana acestei noi lumi?

Rămăsesem singur. Nici măcar nu băgasem de seamă când plecase Saul.

Am scuturat din cap. Cum să fie, oare, posibil? Cum era cu putinţă ca "da"-ul transferului temporal afectiv să devină un "nu"? John Sylva nu se schimbase. Saul Reeve nu se schimbase. Cum putea să existe o schimbare atât de mare fără să fie mai multe schimbări mici?

Am sunat după soră.

— Puteţi să-mi aduceţi un număr din *Times,* vă rog? De azi, de ieri, de săptămâna trecută. Nu are importanţă.

Va găsi, oare, vreo scuză să nu-mi aducă nici unul? Exista oare vreo conspiraţie pusă la cale spre a mă menţine într-o stare de confuzie totală, din cine ştie ce motiv pe care nu-l puteam bănui?

Şi totuşi, ruga mi-a fost îndeplinită imediat.

M-am uitat la dată. Ziarul apăruse la patru zile după experimentul cu transferul temporal afectiv.

Titlurile articolelor păreau normale: preşedintele Carter... criza din Orientul Mijlociu... lansări de sateliţi.

L-am răsfoit pe îndelete, pagină cu pagină, căutând nepotriviri pe care să le pot recunoaşte. Senatorul Abzug propusese o lege prin care să se acorde ajutor federal unui New York City cu probleme financiare.

Senatorul Abzug?

Dar el nu pierduse preelectoralele de senator democrat în faţa lui Patrick Moynihan, în 1976?

Schimbasem istoria. Salvasem opereta *Thespis* şi, prin această faptă a mea, reuşisem, cine ştie cum, să împiedic ducerea la bun sfârşit a transferului temporal al lui John şi să-l ajut pe Bella Abzug să câştige preelectoralele şi scaunul de senator.

Câte alte schimbări mai existau? Milioane, lipsite de importanţă, survenite în viaţa unor persoane lipsite de importanţă, pe care nu aş fi putut să le recunosc? Dacă aş fi

avut un *New York Times* din aceeaşi zi, din lumea mea, şi l-aş fi comparat cu acest *Times,* pe care-l ţineam acum în mână, ar fi fost măcar un singur centimetru din vreun articol, din orice coloană, de pe orice pagină, copiat identic?

Dacă totul se schimbase, ce se întâmplase, atunci, cu viaţa mea? Mă *simţeam* exact la fel. Bineînţeles, nu-mi puteam aminti decât viaţa de pe cealaltă ramificaţie temporală. Cea care-mi aparţinea. În cea de faţă... poate că aveam copii... Tata poate că încă mai trăia... N-ar fi fost exclus să fiu şomer...

Atunci mi-am amintit de corespondenţă, şi am simţit nevoia s-o parcurg. Am chemat-o din nou pe soră şi am pus-o să-l sune iarăşi pe John Sylva, cu rugămintea de a-mi aduce corespondenţa. John avea o cheie de la apartamentul meu. (Oare o avea şi în această nouă lume?) Mai ales, aveam nevoie să-mi aducă scrisorile de la Mary.

Dar John nu a apărut defel. Doar târziu, după masa de seară, doctorul a fost cel care a intrat pe uşă. Era clar că nu venise pentru a îndeplini rutina zilnică a consultaţiei cu stetoscopul. Individul s-a aşezat pe marginea patului şi m-a privit gânditor.

— Domnul Sylva mi-a spus că aveaţi senzaţia că opereta *Thespis* era pierdută, a deschis el discuţia.

Am intrat imediat în alertă. Nu intenţionam câtuşi de puţin să ajung într-un spital de nebuni.

— Sunteţi un fan al creaţiilor lui Gilbert şi Sullivan, doctore? l-am întrebat.

— Nu un fan propriu-zis, dar am văzut mai multe dintre operetele lor, inclusiv *Thespis,* cam acum un an. Aţi fost vreodată la *Thespis7*

Am încuviinţat din cap şi am îngânat solo-ul lui Mercur. Nu cred că era nevoie să menţionez faptul că evenimentul se întâmplase în Londra anului 1871.

— Atunci nu credeţi că muzica lui *Thespis* s-a pierdut? a insistat el.

— Bineînţeles că nu, de vreme ce o cunosc.

Asta l-a oprit. Şi-a dres vocea şi a făcut o nouă încercare.

— Domnul Sylva pare să creadă că vă aflaţi sub impresia faptului că aţi fi călătorit înapoi în timp...

M-am simţit ca un matador înfruntând asaltul taurului. Aproape că îmi plăcea.

— O glumă de-a noastră...

— Glumă?

— Domnul Sylva şi cu mine aveam obiceiul să discutăm despre călătoria în timp.

— Şi totuşi, a continuat doctorul, cu un soi de răbdare exasperată, chiar în privinţa acestui lucru v-aţi decis să glumiţi? Că muzica lui *Thespis* s-a pierdut?

— De ce nu?

— Aveţi vreun motiv să doriţi ca această muzică să nu fi existat?

— Nu, bineînţeles că nu.

M-a privit lung, cu o expresie gânditoare.

— Spuneţi că aţi văzut o punere în scenă a lui *Thespis.* Când anume?

Am ridicat din umeri.

— Nu pot să-mi aduc aminte aşa, dintr-o dată. Trebuie neapărat?

— S-ar putea să fi fost acum un an, în decembrie?

— Atunci aţi văzut-o dumneavoastră, doctore?

— Da.

— E foarte posibil să fi fost atunci.

— A fost o vreme cumplită în ziua aceea, cu multă zloată. Asta vă ajută să vă aduceţi aminte?

Încerca să mă prindă în cursă? Urma să fiu de acord cu un nonsens dacă pretindeam că îmi amintesc?

— Doctore, e clar că nu mă simt prea bine şi de aceea nu pot afirma că am în minte toate detaliile. Ce îţi aminteşti *dumneata?*

Trimisesem în mod cert mingea în terenul lui.

— Am înţeles că atunci s-a jucat cu casa închisă, în ciuda vremii, mi-a răspuns el. Multă lume s-a dus doar pentru că era *Thespis,* o operetă foarte rar pusă în scenă, deci una pe care cei mai mulţi nu o auziseră. Acesta a fost singurul motiv pentru care am fost şi eu prezent. Dacă muzica lui *Thespis* ar fi fost pierdută, sau dacă ar fi fost oricare alta dintre operete, probabil că nu m-aş fi dus. Ăsta să fi fost motivul pentru care i-aţi spus domnului Sylva, când v-aţi recăpătat cunoştinţa, că muzica nu există?

— Ce vreţi să insinuaţi?

— Că dumneavoastră n-ar fi trebuit să vă duceţi la acel spectacol? Sau că nu ar fi trebuit să vă urcaţi în acel taxi, la întoarcere?

— Nu vă înţeleg.

— Dar aţi avut un accident, domnule...

— Vreţi să spuneţi că de aceea mă aflu aici? m-am uitat chiorâş la el.

— Nu, domnule. Asta s-a întâmplat acum un an. Este vorba despre soţia dumneavoastră.

Am simţit un junghi cumplit sfârtecându-mă, ca şi cum cuvintele lui ar fi fost un piron de gheaţă. M-am zbătut, încercând să mă ridic într-un cot, dar lângă mine se afla, deja, o soră medicală, ţinându-mă strâns. Nu o văzusem venind.

— Vă aduceţi aminte? m-a întrebat doctorul.

Ce *aşteptau* să-mi amintesc? Care era cea mai rea posibilitate?

— Soţia mea a fost omorâtă? am murmurat eu.

Spune că nu! Te rog, spune că nu-i aşa!

Dar vaga stare de tensiune a doctorului se risipise.

— Deci, vă aduceţi aminte! a oftat el uşor.

— Povestiţi-mi!

Urma să mă pună faţă în faţă cu realitatea. Realitatea *lui.* Realitatea *acestei* ramificaţii temporale. I-am aşteptat spusele.

— Din ziua aceea, vă aflaţi într-o stare de depresie, îmi vorbea el blând. Aţi încercat să vă sinucideţi. V-am salvat... Vom sta alături de dumneavoastră...

Nu m-am mişcat. Nu am scos nici un cuvânt. Unde puteam găsi oare ajutor?

Schimbasem istoria. Nu mă mai puteam întoarce niciodată.

O câştigasem pe *Thespis.*

O pierdusem pe Mary.
